

SKARABORGS KOMMUNALFÖRBUND

KULTURPLAN SKARABORG

MÅL 2020

David Anthin, reviderad av Eva Idmark-Andersson

2013-09-19

Innehåll

<i>Inledning</i>	3
Arbetsgrupp.....	3
Aktiviteter.....	3
<i>Bakgrund</i>	4
Regionens vision och strategi.....	4
Västra Götalands regionala kulturplan.....	4
Regionens strategi för tillväxt och utveckling.....	5
<i>Kulturplan Skaraborg och Målbild 2020</i>	5
Värdegrund.....	5
Jämställdhet, mångfald & miljö.....	7
<i>Prioriterade insatsområden</i>	8

Inledning

Skaraborg ingår i en regional, nationell och internationell gemenskap, och denna delregionala plan ska ses som en naturlig del i ett större sammanhang.

Uppdraget att ta fram *Kulturplan Skaraborg (Målbild 2020)* kommer från två håll: dels pekas behovet av en sådan plan ut i *Västra Götalands kulturplan 2013 – 2015*, dels har styrelsen på Skaraborgs Kommunalförbund beslutat att målbilder för 2020 skall tas fram för samtliga fem fokusområden, däribland kultur.

Kulturplan Skaraborg (Målbild 2020) har tagits fram i Skaraborgs Kommunalförbunds regi, genom dess kulturberedning. Presidiegruppen Kultur Skaraborg har involverats i arbetet liksom chefsnätverket Kultur och Fritid Skaraborg.

Arbetsgrupp

Kristina Anderback, näringslivsstrateg på Skaraborgs Kommunalförbund och Pelle Ekholm, ordförande för Kultur och Fritid Skaraborg har varit sammankallande och David Anthin, tidigare kulturutvecklare på Skaraborgs Kommunalförbund, har hållit i pennan. (För en mer detaljerad uppställning över aktiviteter, se längst bak i denna plan.)

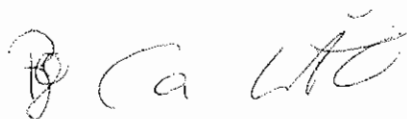
Aktiviteter

Följande aktiviteter har lett fram till planen:

- Upplägg för planen och arbetsgång av Kristina Anderback, Pelle Ekholm och David Anthin, i samråd med förbundets kulturberedning. (Klart 1/10 2012.)
- Workshop med presidiegrupp Kultur Skaraborg och förbundets kulturberedning: värdegrund, syften och mål samt riskanalys (farhågor). (Fm 16/11 2012.)
- Workshop med Kultur och Fritid Skaraborg: upplägg samt riskanalys (åtgärder). (Em 16/11 2012.)
- Workshop med Kultur och Fritid Skaraborg samt möte med regionens kultursekretariat: prioriterade insatsområden, aktiviteter samt mål och delmål. (31/1 – 1/2 2013.)
- Skrivarbete I. (Februari 2013.)
- Avstämning med förbundets kulturberedning. (22/2 2013.)
- Skrivarbete II med avstämningar med Kultur och Fritid Skaraborg. (Mars 2013.)
- Avslutande workshop med Presidiegrupp Kultur Skaraborg, förbundets kulturberedning samt centrala aktörer, bl.a. ADA och Kultur Ungdom. (26/4 2013.)
- Justeringsarbete. (April – maj 2013.)
- Remissutskick till kommunerna och centrala aktörer. (Slutet av maj – den 10/9 2013.)
- Justeringar utifrån remissvar. (Mitten av september 2013.)

Dialog har även kontinuerligt förts med Västra Götalandsregionens kultursekretariat samt övriga kommunalförbund i regionen. Kompletteringar gällande jämställdhets- och mångfaldsperspektiven i planen har också gjorts i samverkan med Equality Development Center Skaraborg (EDCS).

Beslut om planen fattas av styrelsen på Skaraborgs Kommunalförbund. (27/9 2013.) Beslutet samt planen skickas sedan ut till kommunernas fullmäktigen i Skaraborg, med rekommendationen att planen antas även här.

Bakgrund

Regionens vision och strategi

Kulturen har en stark position i Västra Götaland. I regionens vision *Det goda livet* är kulturen ett av fem fokusområden och i strategidokumentet *En mötesplats i världen* (Kulturstrategi för Västra Götaland 2012 –) pekas fem strategiskt viktiga områden ut för detta fokusområde:

- *Vidga deltagandet:* Kulturlivet skall vara tillgängligt för alla.
- *Utveckla kapaciteter:* Genom samverkan stärka och utveckla kapaciteterna.
- *Gynna nyskapande:* Stärka förutsättningarna för den nyskapande konsten och stimulera kulturformer som utmanar.
- *Nyttja tekniken:* Medvetet nyttja tekniken för konstnärligt innehåll, spridning och medskapande.
- *Öka internationaliseringen:* Öka förståelsen för olika kulturformer samt bidra till kompetensutveckling.

Västra Götalands regionala kulturplan

För dialogen med staten, men också med de enskilda kommunerna och kommunalförbunden, formulerar Västra Götaland treåriga regionala kulturplaner. Dessa planer utgår i sin tur från de nationella målen på kulturområdet. I *Västra Götalands regionala kulturplan 2013 – 2015* pekas följande riktlinjer ut för kulturpolitiken, för att uppnå de nationella målen:

- *Främja allas möjlighet till kulturupplevelser och bildning samt till att utveckla sina skapande förmågor.*
- *Främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.*
- *Främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.*
- *Främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.*
- *Särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.*

Som bärande fundament för Västra Götalandsregionens kulturpolitik pekas dessutom följande fem punkter ut:

- *Demokratisk öppenhet*
- *Konstnärlig kvalitet*
- *Social relevans*
- *Ekonomisk potential*
- *Regional profilering*

I ett särskilt kapitel i den regionala kulturplanen behandlas även tvärssektoriell kommunal och delregional samverkan. Här understryks att en ständig utveckling av samverkan mellan region, kommunalförbund och kommuner är en förutsättning för ett framgångsrikt arbete. För att stärka utveckling skall regionens kapaciteter, enligt nuvarande plan:

- *Fortsatt stödja Cultural Planning-arbetet*
- *Stärka biblioteks- och biografutvecklingen*
- *Tillvarata och utveckla ungas rätt och inflytande*
- *Vidareutveckla platsspecifika områden*
- *Utveckla gästspel- och turnéverksamhet*
- *Säkerställa arrangörsstöden*

- *Förbättra samverkan genom kunskapsöverföring och nya mötesplatser.*

I en bilaga till den regionala kulturplanen pekas också de olika delregionernas specifika insatsområden ut och här formuleras dessutom behovet av att delregionala kulturplaner tas fram i kommunalförbundens regi.

Regionens strategi för tillväxt och utveckling

Västra Götaland 2020 har fyra utgångspunkter:

- *attraktivitet,*
- *produktivitet,*
- *kreativitet*
- *solidaritet.*

Fokus skall ligga på unga och kommande generationer. Invånarna sätts i centrum i strategin och jämställdhet och klimatomställning prioriteras i allt utvecklingsarbete. Kulturen har på nytt en stark position i denna strategi och bland de frågor som lyfts fram som prioriterade märks särskilt: *att främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla* i hela Västra Götaland samt *att utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts*. Till det sistnämnda hör också att främja spetsig ungdomskultur. Vidare lyfts *de kreativa och kulturella näringarna* särskilt fram, som ett område där ett aktivt utvecklingsarbete skall drivas (bl.a. klusterutveckling). Slutligen uppmärksammas *besöksnäringen* som ett centralt utvecklingsområde, vilket har en naturlig bäring också på kulturutvecklingen.

Kulturplan Skaraborg och Målbild 2020

Föreliggande delregionala kulturplan för Skaraborg skall också fungera som "målbild 2020". Bakgrunden till detta är regionens gemensamma arbete med en strategi för tillväxt och utveckling 2014 – 2020 (*Västra Götaland 2020*). Även denna regionala strategi utgår ifrån *Vision Västra Götaland – Det goda livet* och värdegrunden vilar här på hållbar utveckling (ekonomisk, social och ekologisk). Strategin sätter ramarna för tillväxt- och utvecklingsarbetet i Västra Götaland till år 2020, medan respektive kommunalförbund ansvarar för delregionala genomförandeplaner. Skaraborgs Kommunalförbund har också i anslutning till detta arbete beslutat om att ta fram målbilder för samtliga fem fokusområden, däribland kultur.

Värdegrund

Politiken i Skaraborg har enats om att följande fyra värdeord skall utgöra kulturplanens värdegrund:

- *Tillgängligt*
- *Utvecklande*
- *Gränslöst*
- *Genuint*

Med *tillgängligt* menas att kulturplanen skall skapa förutsättningar för ett kulturliv i Skaraborg som är tillgängligt, både ur ett konsumtions- och produktionsperspektiv, för alla, oavsett social bakgrund, ålder, kön, funktionsgrad eller vilken kommun man bor i. I förlängningen bidrar tillgängligheten också till ett inbjudande synsätt.

Värdeordet *utvecklande* skall borga för en kulturplan med ambitioner att inte bara bevara de

kulturella positioner som finns idag, utan att också flytta fram dessa för att möta framtida behov och krav. Det skall med andra ord inspirera till ett nytänk och en vilja att gå utanför ramarna när så behövs.

Utvecklingen av Skaraborgs kulturliv underlättas också av ett *gränslöst* perspektiv i den gemensamma kulturplanen. Det gränsoverskridande gäller här en rad olika områden: mellan samhällssektorer (t.ex. kultur–skola, kultur–näringsliv och kultur–turism), men också mellan olika kulturformer, generationer, kön, samhällsskikt, professionella och amatörer, och, inte minst, mellan kommuner i Skaraborg. I detta ord lägger vi också ett utvidgat, "gränssprängande", kulturbegrepp. Ett sådant inkluderande synsätt gör det med andra ord tillåtet att vara olika i Skaraborg.

Skaraborg har en helt unik kulturhistoria att bygga vidare på. Med värdeordet *genuint* lyfts denna historia fram också i kulturplanen – en vilja att satsa på sådana områden som bara finns i Skaraborg. Det genuina, äkta och unika är verkliga kulturtillgångar och genom att förädla dessa kan området se till att sticka ut även i framtiden.

Den gemensamma kulturplanen skall skapa förutsättningar för ett *Tillgängligt, Utvecklande, Gränslöst och Genuint kulturliv* i Skaraborg och sammantaget skapar detta ett välbehövligt TUGG, ett på samma gång kreativt och brokigt inslag i den övergripande samhällsutvecklingen.

Syfte & mål

Det finns en rad **syften** med en sådan här kulturplan:

- skapa en gemensam plattform,
- skapa ett gemensamt dokument för dialogen med inte minst regionen, men även på nationell och internationell nivå,
- underlätta det interkommunala samarbetet inom Skaraborg,
- underlätta för samverkan över de delregionala gränserna,
- skapa en förståelse för vad som pågår i *hela* delregionen,
- prioritera och fördela insatsområden,
- skapa en ledstång, eller en karta och kompass, som visar vart vi vill,
- skapa kopplingar till andra politikområden med fokus på kulturen,
- visa kulturens kraft i samhällsutvecklingen,
- förstärka unikiteten/identiteten i Skaraborg,
- stärka det lokala.

Kopplingen till Regionens strategi för tillväxt och utveckling "Målbild 2020" är också flera:

- att uppnå fler individer, män och kvinnor av olika bakgrund, som känner välbefinnande ("Det goda livet"),
- att uppnå ökad attraktivitet i området; för boende, besökare och pendlare (åt båda hållen),
- att öka antalet individer, män och kvinnor av olika bakgrund, som tar del av kulturlivet,
- att skapa "en dörr in" till kulturlivet för den enskilda medborgaren,
- att uppnå verklig samverkan med en gemensam kulturagenda, utan osund konkurrens,
- att uppnå ett breddat kulturutbud – och kulturbegrepp (socialt inkluderande),
- att uppnå ett spetsigt kulturutbud,
- att hitta fler samverkansområden,
- att uppnå en enhetlig profil baserad på kommunernas olikheter,

- att skapa en plattform för gemensam marknadsföring,
- att skapa och sprida modeller i området,
- att uppnå bättre samverkan med utbildningsområdet,
- att uppnå en bättre samordning av resurser,
- att öka antalet individer, män och kvinnor av olika bakgrund, inom de kreativa och kulturella näringarna,
- att förbättra nyttjandet av modern teknik för såväl konsument som utövare.

Jämställdhet, mångfald & miljö

Kulturen i Skaraborg skall inte endast kännetecknas av jämställdhet, mångfald och miljömedvetenhet, den skall också aktivt och medvetet medverka till att utveckla samhället på dessa områden. Kulturverksamheten kan bl.a. bryta könsstereotypa mönster och strukturer genom att ge fler och mer mångfacetterade livsbilder åt såväl kvinnor/flickor som åt män/pojkar.

Prioriterade insatsområden

Valet av prioriterade insatsområden bygger på tanken om att satsa på/prioritera områden som Skaraborg har goda förutsättningar att hävda sig inom och som dessutom har en giltighet för hela det geografiska området. Samtidigt bör det understrykas att dessa val bygger på "den samlade erfarenhetens känsla" och vissa förskjutningar i val av insatsområden och aktiviteter kommer helt naturligt att ske under perioden fram till 2020. Inte minst kommer diverse avstämningar/utvärderingar samt förändringar i omvärlden att peka ut sådana nödvändiga förskjutningar.

Ett särskilt intressant projekt för sammanhanget bör också nämnas här: "Kreativa kraftfält i Skaraborg", ett vetenskapligt kulturprojekt som drivs av Skaraborgs Kommunalförbund i nära samverkan med Västra Götalandsregionen. Projektet kommer att resultera i en serie kartor över Skaraborg där ett antal parametrar vägts samman, och där man kan utläsa var någonstans investeringar kan förväntas ge önskat resultat. Naturligtvis blir resultaten från en sådan vetenskapligt och systematiskt utförd undersökning helt centrala för en nödvändig utveckling av denna plan. Resultaten från nämnda undersökning bör kunna komplettera de övriga utvärderingsinsatser som planeras till avstämningen 2015 (del i Handlingsplanen).

Följande fyra insatsområden har valts:

1. *Natur- och kulturarv*
2. *Mötesplatser*
3. *Arrangemang*
4. *Specifikt utpekade teman*

Dessa områden överlappar helt naturligt varandra och aktuella aktörer kan mycket väl befinna sig inom fler än ett område. En väsentlig del i denna uppdelning på insatsområden är dock att lättare kunna ordna ett antal önskade aktiviteter, vilka följer här nedan i en övergripande handlingsplan.

Slutligen, angående de horisontella perspektiven jämställdhet, mångfald och klimat, är detta perspektiv som tidigare många gånger har behandlats på ett styvmoderligt sätt. Det finns därför en uttalad önskan om att aktivt arbeta med metodutveckling på dessa områden, kopplat till kommunernas egna verksamheter, men också till de olika projekt som finansieras av offentliga medel.

SKARABORGS KOMMUNALFÖRBUND

KULTURPLAN SKARABORG

HANDLINGSPLAN

2013-09-19

Ca lte

En övergripande handlingsplan

1. Natur- och kulturarv	3
Kulturarvet	3
Naturarvet	3
Mål	4
Aktiviteter	4
2. Mötesplatser	5
Mål	6
Aktiviteter	6
3. Arrangemang	7
Mål	7
Aktiviteter	7
4. Specifikt utpekade teman	9
Form & Gestaltning	9
Attraktiva vägar till kulturen	9
Musik- och danstradition	9
Mat & Jordbrukslandskap	10
Mål	10
Aktiviteter	10

En övergripande handlingsplan

Här nedan följer en uppräknig av planerade aktiviteter, uppdelade utifrån de fyra insatsområden som har nämnts här ovan. Till varje aktivitet lyfts också centrala aktörer och/eller projekt fram. Dessa centrala utförare skall främst ses som exempel och kan naturligtvis kompletteras med fler. Till varje insatsområde pekas dessutom de övergripande mål (se ovan) ut, som främst är aktuella för just det insatsområdet, detta för att visa på kopplingen mellan målbilden och aktiviteterna (från idé till handling).

1. Natur- och kulturarv

Skaraborg har ett både unikt och varierat natur- och kulturarv. Ofta glider de båda områdena in i varandra, varför de inte heller här skall skiljas åt. Gemensamt för natur- och kulturarvet är också att det är insatsområden som både kan skänka Skaraborgs medborgare välbefinnande och locka nya besökare till Skaraborg. Här finns med andra ord en mycket stor potential, som i dagsläget långtifrån utnyttjas fullt ut.

Kulturarvet

Vad det gäller kulturarvet kan nämnas de tolv kulturattraktioner som pekades ut och analyserades ur ett attraktivitetsperspektiv i en stor undersökning initierad av Västsvenska Turistrådet 2010 (en attraktion, Medeltidens Värld, har fallit bort sedan dess): Trästadens Hjo, Karlsborgs fästning, Läckö slott, Göta kanal (Västgötadeln), Rörstrands Center, Varnhems kloster, Forsviks Bruk, Forshems kyrka, Husaby, Megalitgravarna samt Södra Råda. Förutom dessa "tunga" besöksmål finns det naturligtvis många fler, mindre, men likväl intressanta attraktioner och besöksmål, alltifrån en mängd kyrkor och industrihistoriska byggnader till arkeologiska guldkorn som Ekornavallen och Finnestorp. Här finns unika herrgårdar, som Stola herrgård i Lidköpings kommun, och "moderna" slott, som Bjertorps slott i Vara kommun.

I Skaraborg finns också berättelsen om Fattigsverige bevarad genom byggnader, som t.ex. de i Åsle Tå i Falköpings kommun, liksom berättelsen om Bondesverige genom t.ex. Gunnar Asplunds intressanta silo i Vara kommun. Och i retrosamhället Nossebro finns Folkhemssverige bevarat.

Folkrörelser och föreningar är en viktig del av civilsamhället och deras historia finns bevarad i form av handlingar av olika slag hos Skaraborgs Föreningsarkiv.

När det kommer till naturarvet är detta lika imponerande i sin bredd, även om en stor del av landskapet är helt eller delvis kultiverat. Här finns de vidsträckta slätterna, de karakteristiska platåbergen, de stora sjöarna – och den mindre men lika intressanta Hornborgasjön – Tivedens urskog i nordost och det vackra natur- och rekreationsområdet kring Hunneberg i väst.

Naturarvet

På naturarvsområdet drivs redan idag en del intressanta projekt och processer, vilka mycket väl kan stärkas i framtiden. Här kan "Biosfärområdet Vänerskärgrården Kinnekulle" särskilt nämnas, ett projekt som ligger i gränstrakterna mellan natur- och kulturarv är "Skaraborgsleder.se", med en inventering och kvalitetssäkring av vandrings-, cykel-, rid- och kanotleder, där också det kulturarvspräglade projektet "Pilgrimsleder Skaraborg" ingår. På detta område finns även ambitioner att stärka upp inför framtiden med t.ex. en led mellan Lödöse och Skara samt den mer moderna Retrovägen med startpunkt i Nossebro.

Detta är ett insatsområde där de kreativa och kulturella näringarna har stor betydelse för

B. Ca. 1700

utvecklingen av inte minst marknadsföring och "mjukvara" kring de olika besöksmålen. I detta sammanhang bör särskilt verksamheten i Skövde kring dataspel, appar m.m. nämnas. På Högskolan i Skövde finns Nordens största och mest attraktiva dataspelsutbildning, som utbildar över 500 studenter varje år, och i anslutning till högskolan finns dessutom Gothia Science Park, med The Game Incubator, som i dagsläget ger jobb åt närmare 200 utvecklare på ett 20-tal företag.

Centrala aktörer för detta insatsområde är, förutom kommunerna och kommunalförbundet, Västarvet, Västergötlands museum, Vänermuseet, Kultur i Väst, Kultur Ungdom, Länsstyrelsen, Högskolan i Skövde, Gothia Science Park (The Game Incubator) och områdets olika turistorganisationer – samlade i "Destination Skaraborg" och vägleda av Västsvenska Turistrådet.

Mål

Särskilt relevanta, övergripande mål för detta insatsområde är:

- att uppnå fler individer som känner välbefinnande;
- att uppnå ökad attraktivitet i området;
- att öka antalet individer som tar del av kulturlivet;
- att uppnå en enhetlig profil baserad på kommunernas olikheter;
- att skapa en plattform för gemensam marknadsföring;

att öka antalet individer inom de kreativa och kulturella näringarna

Aktiviteter

- Uppmuntra till och initiera skapandet av "mjukvara" på de platser och kulturattraktioner som idag saknar eller har bristfällig sådan, så att dessa platser och attraktioner blir spännande och intressanta upplevelser för en bred publik
- Utveckla, paketera och marknadsföra "Skaraborgsleder.se"
- Förstärka marknadsföringen av kulturarvsattraktionerna genom gemensamma marknadsföringsåtgärder (ta en aktiv del i turismarbetet på Skaraborgsnivå).
- Uppmuntra och initiera ungt arrangörskap även kopplat till natur- och kulturarv (se vidare under "Arrangemang")
- Kompetensutveckling på området i bl.a. nätverken Kultur och Fritid Skaraborg och Presidiegrupp Kultur Skaraborg. Även sprida detta till fler nätverk, både lokalt, delregionalt och regionalt

2. Mötesplatser

I Skaraborg finns en rad institutioner och arenor som redan idag fungerar som centrala mötesplatser. En del av dem, som t.ex. Vara konserthus, GöteborgsOperans Skövdescen, Skövde konsthall, Västergötlands museum och Vänermuseet har också regionalt/nationellt stöd för sin verksamhet. Dessa "tungt aktörer" kan dock ges ett ännu större ansvar att verka över hela det geografiska området, med utgångspunkt i varje enskilt konstområde (konstform), men också över dess gränser. Samordning av resurser och kommunikation är därför två viktiga, övergripande arbetsuppgifter inom detta insatsområde.

Den enskilt viktigaste institutionen/mötesplatsen på kulturområdet för samtliga kommuner är annars biblioteken. Inom nätverket "Bibliotek Skaraborg" diskuteras också samverkan mellan biblioteken på delregional nivå, i nära anslutning till regionala och nationella målbilder. Inom detta nätverk har det tagits fram en handlingsplan ("Handlingsplan biblioteksutveckling Skaraborg"), ett "arbetande dokument" som pekar ut de viktigaste samverkansområdena framöver. Vissa projekt drivs gemensamt av några av de 15 kommunerna, medan andra projekt involverar samtliga kommuner. Kopplingen mellan detta bibliotekschefsnätverk och kulturchefsnätverket på delregional nivå bör stärkas i framtiden. Kulturutvecklaren på Skaraborgs Kommunalförbund bör då få rollen som samordnare mellan dessa båda nätverk och en tydligare styrning från kulturchefsnätverket är önskvärd.

En annan central mötesplats som har utvecklats på senare år med hjälp av den nya tekniken är biograferna. Digitaliseringen av dessa har genomförts i nästan samtliga av Skaraborgs kommuner och den nya tekniken erbjuder unika möjligheter till samverkan, men också till ett arbete riktat mot en yngre målgrupp som kan verka i gränsområdet mellan kulturkonsumtion och kulturproduktion. I det här sammanhanget kan det stora ungdomsprojektet "Filmverket", som finns representerat i Skaraborgs samtliga kommuner, bli en viktig katalysator för gemensamma ansträngningar på området. Denna och liknande satsningar bör dessutom kunna bidra till att utveckla de kreativa och kulturella näringarna inom detta område i framtiden.

Förutom nämnda kulturinstitutioner finns en rad andra mötesplatser som i vissa fall redan idag har en både spetsig och bred verksamhet, medan andra besitter en unik potential. Kulturhusen, alternativt medborgarhusen, är sådana centrala mötesplatser. Här kan Skövdes kulturhus, landets första kulturhus som i skrivande stund genomgår en ansiktslyftning, särskilt nämnas. Vidare kan intressanta satsningar på kulturstråk och kulturkvarter uppmärksammas, som till exempel kulturkvarteret Pedagogien i Hjo. Här kan kommunerna lära av varandra, men även för enskilda verksamheter som t.ex. konsten, med konsthallar och gallerier, kan nätverk byggas och samverkan understödjas. Mindre, men samtidigt spännande mötesplatser och aktörer, som erbjuder alltifrån smal till bred verksamhet och därmed både har en utvecklingspotential och kan agera modeller för övriga kommuner, är till exempel Gamla biblioteket, Veterinärmuseet, Skara skolscen, Charlies Teater i Skara kommun och Mariestads teater (en av landets äldsta landsortsteatrar), Frans G. Bengtsson-verksamheten i Gullspångs kommun, Litografiska museet i Tidaholm, Ekchagens Fornstadsby i Falköpings kommun, ungdomshuset Nyeport i Skövde kommun och musikverksamheten på Läckö slott i Lidköpings kommun.

På fritidsområdet finns ett antal mötesplatser med utvecklingspotential och detta sker med fördel i samverkan mellan kommunerna, men också över gränsen till kulturområdet. Arenorna i Skövde (med det spetsiga äventyrsbadet) och Lidköping intar här en särställning och kan fungera som dragare i denna utvecklingsprocess. Ett annat samarbetsområde som har pekats ut som centralt för hela Skaraborg är arbetet med näridrottsplatser, vilket på nytt är ett insatsområde med barn och unga med olika bakgrund som tydlig målgrupp. Därtill kan samverkan mellan Fritid och Kultur med fördel ske i samband med stora idrottsevenemang. Fritidsfrågan skall över huvud taget ges en större plats i nätverket Kultur och Fritid

B Ca LAE

Skaraborg.

Centrala aktörer för detta insatsområde är, förutom kommunerna och kommunalförbundet, Kultur i Väst, Kultur Ungdom, Vara konserthus, GöteborgsOperans Skövdescen, Skövde konsthall (Kulturhuset), Västarvet, Västergötlands museum, Vänermuseet, Arena Skövde, Sparbanken Lidköping Arena och "Destination Skaraborg".

Mål

Särskilt relevanta, övergripande mål för detta insatsområde är:

- att uppnå fler individer som känner välbefinnande,
- att uppnå ökad attraktivitet i området
- att öka antalet individer som tar del av kulturlivet
- att skapa "en dörr in" till kulturlivet för den enskilde medborgaren
- att uppnå verklig samverkan med en gemensam kulturagenda, utan osund konkurrens,
- att skapa och sprida modeller i området.

Aktiviteter

- Kraftsamla kring de aktiviteter som pekas ut i Bibliotek Skaraborgs handlingsplan.
- Arbeta för att skapa *en* kulturkalender där kulturaktiviteter och besöksmål samordnas (marknadsföring utåt). Denna verksamhet bör drivas gemensamt av kommunerna, kommunalförbundet, Kultur i Väst och Västsvenska Turistrådet.
- Skapa en långsiktig kulturkalender för att undvika krockar, öka medvetandet av vad som sker i *hela* området, vilket i sin tur uppmuntrar till samverkan på fler plan än det marknadsföringsmässiga (marknadsföring inåt). Denna verksamhet bör samordnas av kulturutvecklaren på kommunalförbundet.
- Arrangera en kultur- och fritidskonferens vartannat år – en konferens med verklig höjd där omvärldsbevakning och kompetenshöjande insatser står i fokus (t.ex. presentera nya resultat från alltifrån övergripande forskning om kulturens roll i samhällsutvecklingen till mer specifik evidensforskning).
- Kontinuerligt erbjuda och stödja förkovring i Basetool och andra nätorienterade hjälpmedel.
- Med nätverket Kultur och Fritid Skaraborg som bas driva vidare kompetensutvecklingen inom fritidsområdet, särskilt med fokus på de båda frågorna arenor och näridrottsplatser.
- Utveckla samverkan mellan Fritid och Kultur i anslutning till stora idrottsevenemang.
- Skapa en tydligare och mer kontinuerlig struktur mellan centrala nätverk (Kultur och Fritid Skaraborg, Bibliotek Skaraborg, Fritidschefsnätverket Skaraborg, "Destination Skaraborg" m.fl.)

3. Arrangemang

Detta insatsområde har helt naturligt nära kopplingar till det insatsområde som har behandlats här närmast ovan. Med arrangemang menas dock händelser med en tydligt begränsad tidsram, även om det mycket väl kan handla om återkommande aktiviteter. Vi har valt att dela in detta insatsområde i dels *konstrundor*, dels *festivaler*, väl medvetna om att dessa båda områden inte sällan, och med fördel, glider in i varandra.

I Skaraborg finns en rad konstrundor, från de stora som äger rum i Falbygdens Mat & Kulturs regi, till mindre, lokala rundor runtom i området. Gemensamt för många av dessa aktiviteter är att de har uppstått som ett resultat av lokalt engagemang "nerifrån". Det finns en enorm kraft i detta engagemang, som skulle kunna tas omhand och utvecklas ytterligare, inte minst genom samordning och att aktörerna lär av varandra. Här kan det arbete som Falbygdens Mat & Kultur har lagt ned, bl.a. med hjälp från Västra Götalandsregionen, fungera som modell även för övriga rundor i området. I detta arbete behövs ett inkluderande arbetssätt där nätverket Kultur och Fritid Skaraborg bör initiera och understödja samverkan och kompetensutveckling.

Festivaler har kommit och gått genom åren i Skaraborg. Vissa har vuxit sig starka, medan andra har tynat bort helt. Stora och centrala festivaler för Skaraborg idag är t.ex. Törebodafestivalen (vart tredje år), det kommun- och länsöverskridande Sköna maj (Laxå, Askersund, Karlsborg, Töreboda och Gullspång), Slöjdmässan i Hjo, Hova Riddervecka, Porslinsfestivalen i Lidköping, Speed Art Design i Mariestad (vart tredje år) och Matfestivalen i Skövde, men även mindre festivaler i området kan ha samma centrala funktion på ett lokalt plan, t.ex. Ljusfestivalen i Grästorp, Jordgubbens dag i Vara och UPPÅNER i Tibro. Ur ett ungdomsperspektiv är också UKM och den verksamhet som stöds av Kultur Ungdom helt centralt för den lokala festivalscenen. Precis som i fallet med konstrundorna är behovet av samordning och kunskapsspridning stort och även i detta fall bör nätverket Kultur och Fritid Skaraborg, i samarbete med nätverket "Destination Skaraborg", initiera och understödja samverkan. Ett särskilt fokus bör i detta sammanhang läggas på ungt arrangörskap och här kan de processer som har initierats i kommunerna Mariestad, Töreboda och Gullspång, bl.a. genom projektet "Plattform för ungt arrangörskap och kultursamverkan", fungera som modell och katalysator för det gemensamma utvecklingsarbetet. Insatser på detta område bör även kunna stärka de kreativa och kulturella näringarna på sikt.

Centrala aktörer för detta insatsområde är, förutom kommunerna och kommunalförbundet, Kultur i Väst, Kultur Ungdom, Falbygdens Mat & Kultur, de stora och etablerade festivalerna och "Destination Skaraborg".

Mål

Särskilt relevanta, övergripande mål för detta insatsområde är:

- att uppnå fler individer som känner välbefinnande,
- att uppnå ökad attraktivitet i området,
- att öka antalet individer som tar del av kulturlivet,
- att hitta fler samverkansområden,
- att uppnå en bättre samordning av resurser,
- att förbättra nyttjandet av modern teknik för såväl konsument som utövare.

Aktiviteter

- Identifiera de konstrundor och nätverk som finns i området och verka för samverkan, bl.a. genom en gemensam trycksak, dessutom understödja själva läroprocessen.
- Understödja unga initiativ i anslutning till konstrundorna.

79 G L E

- Skapa *ett* festivaikalendarium med en gemensam festivaikarta och utveckla ny teknik (QR-koder, Webben, Appar etc.).
- Med hjälp av konsulter och lärgrupper se till så att kompetensbehovet tillgodoses på detta insatsområde. Skapa checklistor.
- Utveckla den process kring ungt arrangörskap som har satts igång i Mariestad, Töreboda och Gullspång genom ett gemensamt projekt där samtliga Skaraborgs kommuner ingår.
- Se även aktiviteter för Mötesplatser.

4. Specifikt utpekade teman

För att komplettera och samtidigt utveckla de tre insatsområden som har behandlats här ovan har också ett antal teman valts ut, vilka det finns förutsättningar att utveckla till spetsiga områden som får Skaraborg att sticka ut. I detta sammanhang pekas följande fyra teman ut:

- *Form & Gestaltning*
- *Attraktiva vägar till kulturen*
- *Musik- och danstradition*
- *Mat & Jordbrukslandskap.*

Till stor del handlar det kommande arbetet inom detta insatsområde om att skapa och stärka klusterbildningar på dessa fyra insatsområden.

Form & Gestaltning

Inom detta tema ryms t.ex. arkitektur, utomhuskonst, inredning, design, kök, hantverk, retro och trädgårdar. Inom inredning och design kan Inredia i Tibro fungera som "lok" och ett kluster med Lidköping (Rörstrandsområdet) och Hjo (Estrid Ericson) vore här önskvärt. På möbelområdet finns också en stark tradition, där Skaraborg historiskt sett har tillverkat möbler "från vaggan, via kontoret, till graven" (inom de två senare områdena, kontorsmöbler och kistor, har inte minst Falköpings kommun utmärkt sig). Vidare, angående såväl inredning som möbeltillverkning, kan kökstillverkningen särskilt nämnas, med starka varumärken som Marbodal, Kvänum, Vedum och Tibrokök. Det sistnämnda området bör också kunna stärkas ytterligare ur ett attraktivitets- och livsstilsperspektiv tillsammans med det fjärde temat (Mat & Jordbrukslandskap). För detta tema/insatsområde är också Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet (kulturvård), med säte i Mariestad, en stor tillgång.

Attraktiva vägar till kulturen

Förhållandet med korta avstånd mellan centralorterna i Skaraborg skapar goda förutsättningar för kommunikation över hela området. Detta är inte bara attraktivt för invånarna i Skaraborg, utan är också en konkurrensfördel för att locka besökare till området. Vattenvägar, inte minst de stora sjöarna sammanbundna av Göta kanal, samt järnvägslinjerna är här helt centrala för framtidens hållbara utveckling. I det sistnämnda fallet kompletteras stambanan med mindre järnvägslinjer som både fungerar i det praktiska vardagslivet för områdets invånare och som pittoreska upplevelser för besökare (t.ex. Kinnekullebanan och Havrebanan/Älvsborgsbanan där även stationshusen i Vara och Vedum i sig är kulturupplevelser). Här kan också på nytt områdets rika tillgång till vandrings-, cykel-, rid- och kanotleder, samlade under "Skaraborgsleder.se", nämnas (se insatsområde 1.). En samordning kring de attraktiva, hållbara kommunikationerna och spännande resmål är önskvärd i det framtida utvecklingsarbetet.

Musik- och danstradition

Hela Sverige känner till att Skaraborg och musikanter hör ihop. En särskilt stark tradition utgörs av den folkliga tråd som inleds med folkmusik och slutar (?) med dansband och schlager, på senare år även kompletterad med en stark produktionstråd. Men även körtraditionen och dansen i alla dess former lever starkt i stora delar av området. Gemensamt för nämnda traditioner är en bred, demokratisk förankring med ett fokus på utövandeaspekten, vilket är viktigt att stödja och kraftsamla kring i framtiden, inte minst ur ett folkhälsoperspektiv. Kommunövergripande projekt som "Musik på Slott och Herresäten" bör vidare kunna initieras i större skala, med stöd från Kultur i Väst och Kultur Ungdom. Ett annat samarbete med spets, som har utvecklats på senare år, är Valle Baroque, där Skara kommun genom regionens försorg har samarbetat med Göteborg Baroque. Detta och liknande samarbeten bör

kunna utvecklas också i framtiden, gärna över ett större geografiskt område. För detta tema/insatsområde är också Music Factory i Skara en stor tillgång, som plattform för utbildning och utveckling av kreativa och kulturella näringar inom musik- och performanceområdet.

Mat & Jordbrukslandskap

Mat- och jordbrukskulturen i Skaraborg är en stark tradition att vila på även i framtiden. För det hållbara samhället är ett ekologiskt perspektiv samtidigt önskvärt även inom kulturområdet. I detta tema möts kulturarv och småskalig närproduktion, samtidigt som det öppnar upp för intressanta och mångkulturella möten kring temat mat. "Den goda berättelsen" är här central – i dubbel bemärkelse. Falbygdens Mat & Kultur (se även insatsområde 3.) har visat att mat och kultur är en vinnande kombination och här kan på nytt kunskapsöverföring initieras, med särskilt fokus på att stödja professionella kulturutövare.

Centrala aktörer för detta insatsområde är, förutom kommunerna och kommunalförbundet, Kultur i Väst, Kultur Ungdom, näringslivs- och branschorganisationer, Inredia, aktörer inom Rörstrandsområdet, ADA, diverse kökstillverkare, Hantverkslaboratoriet vid Göteborgs universitet, Västtrafik, Music Factory, Falbygdens Mat & Kultur, Green Tech Park i Skara och "Destination Skaraborg".

Mål

Särskilt relevanta, övergripande mål för detta insatsområde är:

- att uppnå fler individer som känner välbefinnande,
- att uppnå ökad attraktivitet i området,
- att öka antalet individer som tar del av kulturlivet,
- att uppnå ett breddat kulturutbud,
- att uppnå ett spetsigt kulturutbud,
- att uppnå bättre samverkan med utbildningsområdet.

Aktiviteter

- Identifiera, initiera och utveckla klusterbildningar på temat Form & Gestaltning.
- Samordna kommunikation med kulturresmål (tillsammans med "Destination Skaraborg").
- Initiera samverkan på musik- och dansområdet.
- Initiera samverkan mellan kultur och de gröna näringarna, särskilt på det närproducerade matområdet, och i anslutning till detta stödja professionella kulturutövare.
- Se även aktiviteter för övriga insatsområden.

SKARABORGS KOMMUNALFÖRBUND

KULTURPLAN SKARABORG

Utvärderingsplan

130919

Ca 100

Utvärderingar, avstämningar och revideringar av kulturplanen

Utvärderingar och avstämningar av kulturplanen skall synkroniseras med utvärderingarna av det regionala tillväxtprogrammet: 2015, 2017 samt 2020.

I dagsläget är det mycket svårt att formulera konkreta mål, både kvantitativa och kvalitativa, för arbetet med kulturplanen, vilket i sin tur naturligtvis försvårar även utvärderings-, avstämnings- och revideringsarbetet. För att få en godare grund för detta planeras därför följande insatser/aktiviteter inom ramen för arbetet med kulturplanen:

- Kultur- och fritidsvaneundersökningar görs i samtliga 15 kommuner vid tre tillfällen (2014, 2016 samt 2019). Genom dessa undersökningar erhålls inte minst kvantitativa mått på hur arbetet framskrider. Efter undersökningarna 2014 kan därför också konkreta mål för 2017 och 2020 formuleras. Dessa undersökningar samordnas via Skaraborgs Kommunalförbund. (Till viss del kan också de undersökningar som gjordes i Skövde respektive Lidköping 2011 fungera som referensmaterial.)
- De medborgarundersökningar som görs i de enskilda kommunerna kan också användas i utvärderingsarbetet. Samordning sker via Skaraborgs Kommunalförbund.
- Som komplement till ovan nämnda undersökningar skall också en extern utredare göra en uppföljande analys av arbetet med kulturplanen (2015, 2017 samt 2020). Det vore också önskvärt om den externa utredaren fick möjlighet att ta hjälp ifrån Handelshögskolan i Göteborg, där forskning kring kulturens värde har bedrivits sedan ett antal år (se t.ex. undersökningen *Varas värde varar*). Även denna insats initieras och administreras från Skaraborgs Kommunalförbund.
- Ovan nämnda undersökningar kan helt naturligt visa att planen också behöver revideras vad det gäller dess innehåll. Än viktigare i detta sammanhang är det projekt som nu pågår parallellt med framtagandet av denna kulturplan: "Kreativa kraftfält i Skaraborg". Detta projekt, som drivs i samverkan mellan Västra Götalandsregionen och Skaraborgs Kommunalförbund, är en vetenskapligt utförd kartläggning av Skaraborgs styrkor på kulturområdet, och när resultaten från denna undersökning presenteras bör detta också resultera i en revidering av kulturplanen.
- Varje år formuleras en mer detaljerad verksamhetsplan utifrån kulturplanen. Detta görs i samverkan mellan förbundets kulturberedning och chefsnätverket Kultur och Fritid Skaraborg, efter dialog med Västra Götalandsregionen samt Presidiegrupp Kultur Skaraborg.